परिच्छेद-२
सरोकारवालाहरुको काम, कर्तव्य

३. **पशु चौपाया धनीको कर्तव्य:**

(क) कुनै पनि पशु चौपाया धनीले आफ्ना पशु चौपायाहरु व्यवस्थित तवरले पालन पोषण गर्नु पर्दछ ।

(ख) पशु चौपाया धनीले आफूले पालेका भाले वा स्त्री जाती पशु चौपाया बीच कुनै भेदभाव गर्नु हुदैन ।

(ग) कुनै कुनियत राखी आफूले पालेका पशु चौपायालाई अस्वस्थ बनाई मर्न दिनु हुदैन तथा वेवारिसे गराउनु हुदैन । कालगतिले मरेका चौपायालाई उचित स्थानमा तुरुन्तै गाडी दिनु पर्दछ ।

(घ) पशु चौपाया धनीले जानी जानी वा अनजानमा समेत आफूले पालेका पशु चौपायाहरु सार्वजानिक स्थल, सडक आदिमा छाडा छाडनु हुदैन ।

(ङ) पालिएका पशु चौपायाहरु कुनै कारणबाट आफ्नो घर गोठ छाडी सार्वजनिक स्थलमा गई वेवारिसे अवस्थामा घुमफिर गरेको पाइएमा त्यस्ता चौपायाका धनीले पशु चौपायाको जिम्मा लिई तुरुन्त आफ्नो घर/गोठमा लैजानु पर्दछ ।

(च) नगरपालिकाले तोकेको ढाँचा र समयमा आफ्नो चौपायाहरुको विवरण नगरपालिकामा बुझाउनु पर्नेछ ।

सबैला नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड : ८ संख्या : २१ मिति : २०८२/०१/१०

भाग–२

सबैला नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
सबैला, धनुषा
मधेश प्रदेश, नेपाल

छाडा पशु चौपाया नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन कार्यविधि-२०८२

छाडा पशु चौपाया नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन कार्यविधि-२०८२

प्रस्तावना:

सबैला नगरपालिका क्षेत्र भित्र जथाभावी छाडिने बेवारिसे छाडा पशु चौपायाले सडक एवं सार्वजनिक स्थलमा पुऱ्याइरहेको अवरोध तथा फोहोरहरु नियन्त्रण गर्न, कृषि बालीको नोक्सानी तथा क्षति नियन्त्रण गर्न, यातायातका साधन तथा सर्व साधारणको आवागमनमा अवरोध पुऱ्याई हुन सक्ने दुर्घटनालाई रोक्न छाडा पशु चौपायाहरुबाट हुन सक्ने विभिन्न अवरोधलाई तत्कालै नियन्त्रण गरी आवश्यक व्यवस्थापन गर्न वाञ्छनीय भएकोले सबैला नगरकार्यपालिकाले यो छाडा पशु चौपाया नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन कार्यविधि-२०८२ तर्जुमा गरी लागू गरेको छ ।

प्रराम्भिकः १

परिभाषा

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :**

(क) यो कार्यविधिको नाम “छाडा पशु चौपाया नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन कार्यविधि-२०८२” रहेको छ ।

(ख) यो कार्यविधि स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित भएको मिति देखि लागू हुनेछ ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा

(क) “अनुगमन समिति” भन्नाले यो कार्यविधि अनुसार अनुगमन गरी कार्यपालिका समक्ष प्रतिवेदन गर्ने अनुगमन समिति सम्झनु पर्दछ ।

(ख) “छाडा चौपाया” भन्नाले वेवारिसे अवस्थामा सार्वजनिक स्थलमा छाडिएका गाई-गोरु, राँगा-भैंसी, खसी, बोका, बाखा, भेडा, सुंगर, बंगुर र यीनका सन्तानलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ग) “तोकिएको वा तोकिए बमोजिमको” भन्नाले यो कार्यविधि कार्यान्वयन गर्ने क्रममा नगर कार्यपालिकाले समय समयमा निर्णय गरी जारी गरेको आदेश तथा निर्देश समेत सम्झनु पर्दछ ।

(घ) “नगरपालिका” भन्नाले सबैला नगरपालिका सम्झनु पर्दछ ।

(ङ) “नगर कार्यपालिका” भन्नाले सबैला नगर कार्यपालिका सम्झनु पर्दछ ।

(च) “प्रमुख” भन्नाले सबैला नगरपालिकाको प्रमुख सम्झनु पर्दछ ।

(छ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले सबैला नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सम्झनु पर्दछ ।

(ज) “सभा” भन्नाले सबैला नगरपालिकाको नगर सभा सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद-३
दण्ड, जरिवाना र लिलाम विक्री सम्बन्धी व्यवस्था

६. **पशु चौपाया छाडा छाडने कार्य दण्डनीय हुने:** घर गोठमा पालिएका पशु चौपायाहरु सार्वजनिक स्थलमा वेवारिसे अवस्थामा छाडन हुदैन । कुनै चौपाया धनीले आफूले पालेका चौपायाहरु नियतबस वा जानी जानी घर/गोठबाट हटाउने उद्देश्यले सार्वजनिक स्थलमा छाडने अथवा हेल चक्रयाई गरी त्यस्ता वस्तु जथाभावी छाडिदिने कार्य दण्डनीय हुनेछ ।

७. **दण्ड जरिवाना सम्बन्धी व्यवस्था :** (१) दफा ६ बमोजिम कोही कसैले आफूले पालेका पशु चौपायाहरु नियतबस वा जानी जानी घरबाट हटाउने उद्देश्यले सार्वजनिक स्थलमा वेवारिसे गराई छाडिदिने अथवा हेल चक्रयाई गरी त्यस्ता वस्तु जथाभावी छाडिदिने कार्य गरेमा नगरपालिकाले त्यस्ता पशु चौपाया धनीको यकिन पहिचान गरी देहाय बमोजिम जरिवाना गर्नेछ र नियन्त्रणमा लिईएका त्यस्ता छाडा पशु चौपाया निजको जिम्मा लगाउने छ ।

(क) गाई/गोरु-बाछा/बाछी -३०००/-

(ख) राँगा/भैंसी-पाडा/पाडी -७००/-

(ग) बाखा, खसी, बोका, भेंडा -५००/-

(घ) सुंगुर/वंगुर -५००/

४. **नगरबासी तथा संघ संस्थाको कर्तव्य :**

(क) वेवारिसे अवस्थामा सार्वजनिक स्थलमा देखिने पशु चौपायाको पहिचान गरी त्यस्ता पशु चौपायाका धनीलाई तुरुन्त आफ्नो घर/गोठमा लैजान खबर गर्नु सर्वसाधारण, नगरवासी तथा स्थानीय संघ संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।

(ख) छाडा पशु चौपायाबाट सार्वजानिक स्थलमा हुने असुविधा, फोहोरमैला, सडक दुर्घटना तथा वातावरण एवं हरियालीमा पर्ने नकारात्मक असर बारे जनचेतना जगाई चौपायाहरु वेवारिसे अवस्थामा छाडा छाडने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्नु स्थानीय संघ संस्थाको कतर्व्य हुनेछ ।

(ग) छाडा पशु चौपाया नियन्त्रणका लागि नगरपालिकाले संचालन गरेको अभियानमा आवश्यक सहयोग, सल्लाह र सूचनाहरु उपलव्ध गराउनु प्रत्येक नगरवासी र स्थानीय संघ संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।

५. **नगरपालिकाको काम कर्तव्य र अधिकार:**

(१) नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) नगरपालिकाले यथा सम्भव आफ्नो नगर क्षेत्रभित्र पालिएका पशु चौपायाहरुको वडागत/वस्तुगत लगत तयार गरी यस्तो लगतमा जन्म तथा मृत्यु हुने पशु चौपायाहरुको विवरण अद्यावधिक गर्न चौपाया धनी र वडा समितिलाई निर्देश गर्न सक्नेछ ।

(ख) छाडा पशु चौपायाबाट पर्न सक्ने नकारात्मक असर हरुको सम्वन्धमा स्थानीय संघ/संस्थाहरुसंगको समन्वयमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरी नगरवासीलाई सुसूचित गराउने र जनदवाव श्रृजना गर्ने कार्यमा नगरपालिकाले विशेष ध्यान दिनेछ ।

(ग) यस कार्यविधिको परिच्छेद-३ अन्तर्गतको कारवाही पश्चात पनि नगर क्षेत्रमा वेवारिसे अवस्थामा बाँकी रहेका छाडा पशु चौपाया नियन्त्रणको लागि नगरपालिकाले कान्जी हाउस वा अन्य कुनै व्यवस्था गरी त्यस्ता पशु चौपायाहरुको नियन्त्रण/व्यवस्थापन गर्नेछ ।

(घ) नगरपालिकाले छाडा पशु चौपाया नियन्त्रणका लागि छाडा पशुचौपायाबाट प्रभावित अन्य छिमेकी नगरपालिका / गाउँपालिकासंग साझेदारी एवं सहकार्य गरी संयुक्त व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ ।

(ङ) नगरपालिकाले यस्ता छाडा पशु चौपाया नियन्त्रण गर्न निजी क्षेत्र वा कुनै संघ संस्थासंग साझेदारी, सहकार्य गरी संयुक्त व्यवस्थापन गर्न वा त्यस्तो व्यवस्थापनको जिम्मा दिन सक्नेछ ।

(२) वडा कार्यालयको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) आफनो वडा क्षेत्रमा छाडा चौपाया नियन्त्रण गर्न हरसंभव उपायहरु अवलम्बन गर्ने । यस विषयमा आवश्यकतानुसार छिमेकी वडाहरुसँग समन्वय गर्ने ।

(ख) छाडा चौपाया नियन्त्रणका लागि नगरपालिकाले सञ्चालन गरेको अभियानमा सक्रियतापूर्वक सहभागी हुने । संघ-संस्थासँग समन्वय गरी जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

(ग) आफनो वडा भित्र छाडा चौपाया नियन्त्रण र व्यवस्थापन गर्न नगरकार्यपालिकाले निर्देश गरे बमोजिम यस कार्यविधिको परिच्छेद-३ मा व्यवस्था गरिएको दण्ड, जरिवान एवं लिलाम सम्बन्धी कार्य गरी प्राप्त हुन आउने रकम नगरपालिकाको कोषमा जम्मा गर्ने र सोको अभिलेख दुरुस्त राख्ने ।

(घ) वडा क्षेत्र भित्रका पशुपालक कृषकहरुबाट तोकिएको ढाँचामा पशुलगत लिई सोको विवरण अद्यावधिक राख्ने ।

(ङ) नगरकार्यपालिकाले निर्देश गरेका अन्य कामहरु गर्ने ।

१२. कार्यविधि हेरफेर तथा परिमार्जन:

(१) यो कार्यविधिमा समयानुकूल हेरफेर तथा परिमार्जन गर्ने अधिकार नगर कार्यपालिकामा निहित रहनेछ ।

(२) यो कार्यविधि कार्यान्वयन गर्ने क्रममा नगर कार्यपालिकाले आवश्यक आदेश तथा निर्देशन जारी गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम नगर कार्यपालिकाको निर्णयबाट भएका हेरफेर एवम आदेश तथा निर्देशनको व्यहोरा सर्व साधारणको जानकारीको लागि प्रचार-प्रसार गर्नु पर्नेछ ।

१३. अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्ने :

(१) नगरकार्यपालिकाले यस कार्यविधिको परिच्छेद-३ अन्तर्गतको दण्ड, जरिवाना र लिलाम सम्बन्धी कारवाही गर्ने अधिकार वडा कार्यालयलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।

(२) वडा कार्यालयले यस दफा बमोजिम गरिएको कारवाहीको प्रतिवेदन सबैला नगरपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ ।

sfo(flnsfsf]lg)f6
ldlt M 2082÷01÷10

आज्ञाले,
सविर कुमार महतो
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

सबैला नगरपालिकाद्वारा प्रकाशित मुल्य रु. १०/-

(२) उपदफा (१) बमोजिम एक पटक जरिवाना बुझाई सकेका चौपाया धनीले नियतबस सोही कसुर पुनः गरेमा निजलाई पहिलो पल्ट गरेको जरिवानामा ५०% थप गरि असुल उपर गरिनेछ र त्यस्ता छाडा चौपाया निजको जिम्मा लगाइनेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम जरिवाना गर्दा त्यस्ता वेवारिसे छाडा चौपाया नियन्त्रणमा लिदा र नियन्त्रण पश्चात नगरपालिकाले घाँस पानीमा गरेको खर्च समेत उक्त जरिवानामा जोडी असुल उपर गर्न सकिने छ ।

(४) कोही कसैको नियतबस नभै पालिएका पशु चौपायाहरु घर/गोठबाट भागी/हराई नगरपालिकाले सार्वजनिक स्थलबाट नियन्त्रणमा लिई आफैले राखेको अवस्थामा पछि सम्वन्धित चौपाया धनी स्वयंले सोध खोज गरी वास्तविकता पहिचान भै निजले त्यस्ता पशु चौपाया फिर्ता लिन माग दावी गर्दा देहायको रकम नगरपालिकालाई बुझाई त्यस्ता चौपाया फिर्ता लैजानु पर्नेछ ।

(क) राँगा/भैंसी प्रतिदिन - ७००/-

(ख) गाई/गोरु प्रतिदिन - ५००/-

(ग) बाखा, खसी, बोका, भेडाको प्रतिदिन -३००/-

(घ) सुंगुर, बंगुरको प्रतिदिन -३००/-

८. **लिलाम बिक्री गर्ने:**

(१) दफा ७ को उपदफा (१) बमोजिम पशु चौपाया धनी पत्ता नलागेमा र सोही दफाको उपदफा (४) बमोजिम कसैको माग दावी पर्न नआएमा त्यस्ता छाडा वा वेवारिसे पशु चौपायालाई नगरपालिकाले आफूले नियन्त्रणमा लिएको ३ दिन पछि लिलाम बढाबढको संक्षिप्त प्रक्रिया अपनाई विक्री वितरणको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(२) यसरी लिलामबाट प्राप्त हुने रकम नगरपालिकाको कोषमा जम्मा गरिनेछ ।

(३) उप दफा (१) बमोजिम छाडा तथा वेवारिसे पशु चौपायाको लिलाम पछि कसैको माग दावी रहने छैन ।

(४) यस परिच्छेद बमोजिम लिलाम बढाबढ प्रक्रियाबाट व्यवस्थापन गर्न नसकिएका वेवारिसे छाडा पशु चौपायाको चौपाया धनी जुनसुकै बखत पत्ता लागेमा पनि निजलाई दफा ७ को उपदफा (१), (२) र (३) बमोजिमको जरिवाना गरी त्यसता चौपाया फिर्ता दिइनेछ ।

परिच्छेद-४
विविध

९. **अनुगमन समिति:** (१) नगरकार्यपालिकाले छाडा पशु चौपाया नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन गर्ने सन्दर्भमा नगर कार्यपालिका सदस्यको संयोजकत्वमा ३ सदस्यीय अनुगमन समितिको गठन गर्नेछ ।

(२) यस समितिको कार्यकाल २ वर्षको हुनेछ ।

खण्ड : ८ संख्या : २१ मिति : २०८२/०१/१०

(३) अनुगमन समितिले नगर कार्यपालिकाले छाडा पशु चौपाया नियन्त्रण र व्यवस्थापन गर्ने सन्दर्भमा दिएको कार्यादेश बमोजिम अनुगम गरी सुझाव सहितको प्रतिवेदन नगरपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) अनुगमन समितिले आफ्नो कार्यविधि आफै निर्धारण गर्नेछ ।

(५) नगर प्रमुखले अनुगमन समितिलाई समय समयमा निर्देशन गर्न सक्नेछन ।

१०. **नगर प्रहरी कर्मचारी परिचालित हुने :**

(१) नगरपालिका क्षेत्र भित्र वेवारिसे अवस्थामा छाडिएका छाडा पशु चौपायाहरुको आवश्यक निग्रानी र नियन्त्रणका लागि नगर कार्यपालिकाले नगर प्रहरी कर्मचारीलाई कार्यादेश दिई परिचालन गर्नेछ ।

(२) नगर प्रहरी कर्मचारी अप्रयाप्त रहेको अवस्थामा अन्य कर्मचारी समेतलाई नगर कार्यपालिकाले उप दफा (१) को कार्यमा परिचालन गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम छाडा पशु चौपाया नियन्त्रणमा खटिने नगर प्रहरी कर्मचारी र अन्य कर्मचारीलाई प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक सहजीकरण र निर्देश गर्नेछन ।

११. **पुरस्कारको व्यवस्था :** घर/गोठबाट पशु चौपाया हटाउने कुत्सित मनसायले त्यस्ता पशु चौपाया सार्वजनिक स्थलमा वेवारिसे अवस्थामा छाडने, छाडन लगाउने कार्यमा संलग्न पशु चौपाया धनीको सूचना दिने व्यक्ति संघ संस्थालाई त्यस्तो चौपाया धनीबाट असुल गरिएको जरिवानाको ५०% रकम पुरस्कार स्वरुप उपलव्ध गराइनेछ ।